

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL

Nro 32.

Költ Bétsben; Mind Szent Havának (Octóbernek)
 20-dik napján 1797-dik Életendőben.

Hadi és Békességes Környülállások.

A' Grétzi Újság közli, az itt következő értelmű; Görzből Oct. 11-dikénn költ *Levelet*: — „Két napokkal ezelőtt megparantsoltatott Gradiskában; hogy a' szélekenn inné: 3 száz ölnyi ki-terjedésű földön fekvő szőlőket; vagy bé kell mind ásní; vagy pedig az élőfakkal együtt ki kell vágni; és a' házakat is, melyek, az említett ki-terjedésű helyen találatnak, le kell

rontani. — *Triest*nél még nagyobb erőben foly a' hadi készületek' munkája, mind vizen mind szárazonn; a' *Várban* sok kertek helyenn már *Battériák* állanak. — *Terzy* Generális' Seregosztálya, ismét vidékükre fog elő nyomulni: már tétettek is itt rendelések eránta, kenyér' dolgából. — Mindennap hordják ide az el fogott *Spionokat*. Ama' híres *Perizini*, kiről irtam a' minap, hogy sokáig volt igen meg hitt *Spionjok* a' *Frantziáknak*, még itt ül (tehát nem *Grétzben*) nagy kereszt-vasbain, és kettős őrizet alatt.

Udinébann, Oct. 6-dikánn oly hofzszas tanakodást tartott Gróf *Cobenzel*, *Bonaparte* Generálissal, a' mely, délutánni négy órától fogva, éjfélutánni egy óráig tartott.

Egy *Orosz* Kurír érkezett *Bétsbe*, a' *Békesseg'* dolgának előmozdítására tzelőző hathatós Nyilatkoztatásokkal.

Udinéből Oct. 11-dikénn estve érkezett *Frantzia* Generális *Desaix* az *Adjutánsával* együtt, Ts. K. Kapitány *Dodie* Generális' társaságábann *Augsburgba*, a' honnét más nap tovább folytatta útját *Straßburg* felé.

Ars deluditur arte. — Minthogy a' *Frantziák*, ritkánn hartzolnak nagy léneájú tsata-rendekben; hanem tsak szakaszoként; tehát *Mack* Generális is a' miolta el járta 's meg-nézegette *Olasz-Országi*

Seregünket: rendeléseket tett, hogy a' mi Korpusaink is gyakoroltassanak, a' Szakafonként; Brigadanként; s Osztályonként való viaskodásokban.

Egy E. Tiszt jó Barátunk következendő betses Levelet útasította hozzánk:

Nebringenből Sept. 30-dikán 1797. — „A' mi táborunk a' *Necker* folyó-vize' mentében volt. Abban feküdt *Lafayette* Hadi Tármasternek 19 Gyalog Batalionból és 46 Svadron Lovasságból álló Korpusa. *Donaueschingen* táján *Fürstenberg* Hertzeg. Osztálya táborozott; *Schwetzingen*' környékén pedig a' Nagy Rajnai had (ármádia), melyet maga *Károly* Fő-Hertzeg vezérel. Ezen táborozás azért tartatott, hogy láthassa a' Fő-Hertzeg mint Fő-Vezér, az ezen hofzsfú fegyvernyugvás' ideje alatt ki pótolt Regimenteket, és azoknak a' hadi gyakorlásokban tett előmeneteleiket. Én csak arról tudósítom a' Magyar-Hírmondót, a' hol magam is jelen voltam hivatalombeli kötelességből. Két ütközet sorra (*Treffen*) és egy tartalék-seregre (*Corps de reserve*) volt felosztva táborunk. Az első ütközet sort F. M. L. Gróf *Sztáray*, a' másodikat F. M. L. *Mels Colorado*, a' tartalék Sereget Gr. *Gontreville* Generális, az egész tábort pedig F. M. L. és Német Birodalombeli Hadi-Tármaster Bárá *Stáder* vezérelte. A' Hónapnak közepéig, Re-

gementek-Brigádák- 's Treffenen-ként gyakorlánk magunkat. Akkor el érkezett *Károly* Fő-Hertzeg, 's egy Vasárnap parádeban ki-állván az egész Sereg, megfzemlélte azt: azután minden Regementet egyenként elő-vévén, meg vizsgálta a' hadi gyakorlásban tett előmeneteleiket. Septembernek 21-dik és 23-dik napjain nagy hadi gyakorlások (Manevres) mutatódtak. Az elsőben, egy hadnak (ármádiának) elő-nyomulása, egy falunak ostromlása, az ütközet' sorainak egymást fel-váltása, a' lovasságnak oldalról (flanque) tett bé-vágása, az egész hadnak ismét rendben való vízfőz-vonulása, 's több efféle adódott elő, mind az apró fegyvereknek, mind pedig a' Regement' ágyúinak sűrű tüzelése alatt. El nem halgathatom, a' mi ezenn hadakozás-képének alkalmatosságával történt, a' minék, mivel a' mi Regementünk' részéről én valék Ordonántz-Tifzt a' Fő-Hertzegnél, szemmel látott tanúja voltam. A' Würtembergi Hertzeg tudniillik (az Orosz Tsászárné Attya), a' ki egész Udvarával minden gyakorlásnál jelen vala, akkor Kornwester nevű Helységénél egy dombról, fzemlélte sok ezer meg ezer nézőkkel egygyütt az ütközet képét. Ezt a' falut kellettett vaila az előljáró Seregnek (Avant-garde) megvenni, 's midőn engem a' Fő-Hertzeg az-

zal a' parantsolattal futtatott oda, hogy a' gyalogság előszőr tüzelve, azután bajonéttal rohanjon a' falura, a' lovasság pedig a' falu körül lovagoljon, Gr. *Kinszky* Oberstlieutenánt (a' *Kinszky* Könnyű-lovas Regimentjéből), a' ki az előjáró *Sereg* azon Osztályját vezérlé, azt a' tréfát tette a' Nézőkkel, hogy bé-kerítette, 's tettetésképpenn hadi-foglyokká tette őket. Az ott lévő Oláh Batalion, Hallah! Hallah! kiabálással ment a' Nézőknek, 's feléjek szegezvén a' bajonétet, néminémű háborodást szerzett közöttök. Az öreg *Würtembergi* Hertzeg, nem győzte a' sok Brávó! és *quelle superbe armée!* kiáltozást. “

Bámberg' vidékére egynehány Tiszteket küldött *Károly* Fő-Hertzeg, a' Generálstabból, hogy vennék fel az említett egész vidéket, 's készítenének katonai mappát. Foglalatoskodtak is egynehány hetekig ezen munkábann: hanem Octób. 4-dikén parantsolatot kaptak egy Kurír által véletlenül, hogy minden haladék nélkül induljanak viszsa a' fő-quártélyba.

A' Rajna' bal-meljékéről megént el érkeztek a' posták *Frankfurt*-ba Oct. 6-dikán, 's *Frankfurt*-ból is lehetett más nap postát indítani ismét *Zweybrücken*, sőt *Moguntzia* felé is.

Az Irrlándiai (Hiberniai) Ország gyűlésnek újra való el kezdődése, Oct. 24-dik napjára halasztatott; az Angliai Parlament pedig, melyről a' vólt a' hír, hogy Octóber' eleinn gyűl öszsze, nem kezdi el, az újjabb Tudósítások szerént, Nővember előtt az Üléstartást: mert meg-akarja várni a' Ministériom, a' levelezés által folytatandó Békességalku' következését, 's a' jövődöbéli hadra, ha talán el kerülhetetlen fogna még az lenni, nem lesz kéző, Januáriusbann is meg-határoztatni a' Parlamentom által törvényessen a' szükséges költségeket.

Londonban nem hiszik, hogy reá álljon a' Portugalliai Udvar, a' Fr. ákkal alkudott Békességre a' mostani meg változott Környölállásokbann.

Londonból írják, hogy ott tartózkodik amaz esmeretes nevű Márki *de Pui-saye*, a' ki Frantzia Országnak napnyugoti részében sok ideig vólt a' Rojalistáknak Vezérjek a' Republikánusok ellen.

Az a' Londoni Kurír, kit az Angliai Ministériom, *Lille* felé indított a' Fr. Deputátusokhoz Sept. 24-dikénn, el érkezett ugyan *Calais*ba, de onnét visszafra igazított a' Municipálitás által, mely, egyenesen *Páris*ba küldötte azon Írásokat, melyeket vitt a' Kurír.

Egy *Londoni* Ministériális Újság, hogy nevetségessé és gyűlölségessé tegye Nagy-Britannia' Lakosai előtt, a' Frantzia Elöljáróknak Angliához intézett mód nélkül való kívánságjokat, minekutánna említette, hogy a' Fr. Elöljárók egyáltaljabann viszsza kívánnak Angliától mindent, valami e' folyó hadban a' Frantzia Respublikának és ennek Frigyesének Birtokaiból, jutott az Anglusok' kezébe: ezen különös fel-tételén kívül a' Békességekötésnek, következő Tzikkelyeket számlál még elő mint kívánságait a' Fr. Direktóriumnak: „Hogy *Gibráltárt* adja vissza az Anglus Király Spanyol-Országának; Írlandiában engedje meg a' Szabadság' fája fel állíttatását; az eddig való titulussaiból hagyja ki a' Frantzia Királyi titulust; az Idegenekről szóló Törvényt töröltesse el; ne akadályoztassa, hogy a' Fr. Polgárok Angliában öfzgyűlhessenek, magok között politikai tárgyakról tanátskozhassanak, és minden revolúzióális Innepeket innepelhessenek; a' Fr. Követnek első helyet engedjen minden más Követek előtt, 's az nap adjon neki audientziát, a' mely Párisban fog meghatároztatni; semmi olyatén Szövetséget ne köthessen, mely, káros volna a' Fr. Respublikának 's ennek Frigyesének; az Angliai Bankóval adasson a' Fr. Respublikának költsön 15 esztendőre, 5 száz mil-

lió lívert, mely summába le fognak kötetni a' Fr. Respublika' részéről, nagyobb bátorságnak okáért a' Nemzeti-jószágok; fázótót a' leg-szebb Képei között, hagyjon ki választani a' Fr. Kommisszáriusoknak, 's azokért tserébe fogja kapni a' 14 Fr. Seregek' győzedelmeiknek pompás rajzolataikat; a' Békességekötésnek tökéletességre leendő meneteléig, engedje által a' Fr. Respublikának, a' Plymouthi és Portsmouthi Kikötőhelyeket, Hadi-erőségeket és Hadi-tárokat, melyeket, olyan állapotban adnak vissza a' Fr. Kommisszáriusok, a' milyenben által vesznek; hanem a' történetből meg-eshető károk' megtérítésére nem kötelezik magokat 's a' t.

Párisbann nem volt még nagyobb halotti pompa a' Revolútzio alatt, mint az, a' mely Oct. 1-ső napján tartatott Néhai *Hoche'* tisztességére: „A' Városon kívül fekvő *Márs* mezeje nevű térség' közepén, a' Haza' Óltára eleibe, egy pyramis állítatott fel, a' melyre voltak fel-jegyezve, a' Meghólttnak neve 's győzedelmei. A' Haza' Óltára körül, Ofzlopok, Trophaeumok, Felülírások, Zászlók, fátyol, és fekete-pántlikák szemeztettek. A' Pyramis környékére, nyárfa-bokrok voltak ültetve, melyeknek közepein régi formájú edényekben temjén égett. Minden fertály órában egy egy ágyú süttetett ki. Az egész Ka-

tonai - Őrizet ki - állott a' Márs' mezejére. Délelőtti tizenegy órakor a' Hadi-oskolába ment a' Direktórium, a' hová gyülekeztek vala már öfzfze minden Magistrátusok; külföldi Követek; a' Nemzeti Tudós - Társaság 's a' t. a' Meghóltt Attyával, és Familiájával együtt, kiket a' Belső-dolgokra ügyelő Minister, egy Státushintáján vitetett vala oda. Onnét, szomorú muzsika-szó alatt indúltak a' Direktorok az egész Gyülekezettel egyetemben a' Márs' mezejére, 's kiki tserfa- és borostyán-ágakat vitt kezében. Középbén *Hoché* Generálisnak győzedelmi és hadi jegekkel körül vett képét vitték négy öreg Vitézek. Ezen Kép, a' Pyramis' eleibe egy magas alkotmányra helyheztettetett, a' melyen régi módi gyertyatartók állottak. A' Nemzeti Muzsikális Oskolának, 's a' Respublika és Mesterségek' Teátrumának Chórusai, szomorú-éneket énekeltek muzsika mellett. Az után egy Belfédezt tartott a' Direktórium' Elölülője, a' melynek végződésével, fehér-ruhás és fekete-öves Ifjú-Leányok, tsopertokba állvann a' Pyramis körül, siralmasan énekeltek. Ezentúl, Daunou nevű Tagja a' Nemzeti Tudós Társaságnak, a' Pyramis gráditsáról egy Orátiót mondott a' Hólttnak dírséretére. Az Ifjú Leányok ismét énekléshez fogtak, annakutánna pedig, Afzfzonyok és

Férjfiak egygyütt, a' Mársziliai énekeket éneklették. Vége lévén mind ezeknek, a' Katonaság, melynek egy része a' tzeremónia közben, föld felé fordított puskákkal állott a' Pyramis körül, hoszfú keskeny rendekben masírozott el az előtt. Ekkor a' Direktorok, minden Kísérőikkel egygyütt le-tették a' borostyán-ágakat kezeikből, *Hoche'* képe mellé, 's viszfza-tértek a' Hadi-oskolánn által, ágyúk' dörgése, és muzsika-szó alatt."

Ezenn tzeremónia előtt, három Invalidus-Katonákat, borostyán-koszorúkkal és emlékeztető pénzekkel tisztelt meg a' Direktórium a' hadi Oskolában. Egy, ezenn Invalidusok közzül *Baron* István nevezetű Kapitány, a' kinek Hüningen ostrománál, mind a' két karját el lötték. Most harmintzkét esztendős. — Második Invalidus, *Martin* nevű néhai Tengeri Kapitány, ki, (a' most meszfze földi számkivetésbe küldetett) *Villaret-Yoyeuse* Ex-Admirális' kormányozása alatt, egy ütökötben, mind a' két lábát el vesztette. Még tsak 24 esztendős. — Harmadik Invalidus, 'Kapitány *Gauthier*, 55 esztendős, ki, a' *Weissenburgi* líneáknál, mind két szemeitől meg-fosztatott.

A' Frantzia-Direktorok, minden eszközöket szabadasoknak képzelnek, a' melyeket hasznosoknak látnak a' magok tzel-

joknak végre-hajtására, 's nem nyúgósznak addig, míg törvényessenn is fel nem szabadítatják azokat, a' Törvényhozó-Gyűlés által. Így szabadították fel p. o. 4-dik Sept. től fogva, hogy a' külföldről Párisba érkező, és az onnét külföldre útasított Leveleket, szabad tettzések szerént fel-bontathassák. Így adattak magoknak szabadságot, a' Státus Creditorainak nagy kárával, arra is, hogy ezen Creditoroknak, a' Státus-Kassájába adott tőke-pénzzekből vizsfa - fizettethessenek két harmad részt oly papiros pénzzel, melyet ők vizsont, kész pénz gyanánt vétetnek el az említett Creditorok által vejendő nemzeti-jószágok' árrában. — A' mely sürgető - Írást Sept. 26 dikánn küldött a' Direktórium, ezenn szabadság adás eránt a' Törvényhozó-gyűléshez: meg-vallotta abban: hogy már a' Sereg régtől fogva nem kap zsóldot; az eleség szállítás, tsupánn kérelmen fundáltatik; a' Közöséges Tisztviselőknek és Munkásoknak, négy hónaptól fogva nem jár ki a' fizetéssek; a' közöséges tanítás nints jól el intézve: mert nints pénz; az Ispotályokbeli sebeseknek, betegeknek, és öregeknek alig van bétévő falatjuk. 's a' t.

Augerau, minekelőtte ki-indúlt volna Párisból a' Német-Országai Frantzia Sereghez: egy Hirdetményt intézett

hozzá, melyben el nem mulatott minden Demokratai buzdításokat egymásra halmozni. Menti abban a' Direktóriumot, hogy az Özfizeesküdttek miatt nem segíthetett a' Katonák' szükségéinn: 's ígéri a' felől, hogy minekutánna már az özfize-esküvést el nyomta, haladék nélkül segít rajtok. Oly hangon van ez a' Hirdetmény írva, mintha az egész Fr. Nemzet a' leg-nagyobb tüzességgel akarná a' hadat folytatni: pedig a' dolog ellenkezőképpen vagyon.

A' Rajna-bal meljéki frantziáskodó kevés Lakosok, a' mostani Fr. Direktóriumnak ketsegtető pártfogása alatt meg-kísértettek a' Rajna-jobb-meljékénn is a' Sieg és Ménus-közi Lakosokat: de, ezen kísérteteket sikeretlennek jövendőlik a' Frankfurti Tudósítások.

Koblentzből Oct. 4. dikénn: — „Megkérdeztetvénn az idevaló Lakosok, ha szereztnék e' eddig való Konstitútziojokat Frantzia módival fel-váltani, egyező-akarattal minden emberséges Emberek úgy nyilatkoztatták ki magokat írás által, hogy Ők állhatatosan a' hajdani igazgatás' formája alatt kívánnak maradni. Azok a' maroknyi számú haszontalan Emberek, kik a' Ciszhenána Respublika' fel-állíttatásáért esdeklenek, olyanok, kik a' magok roszfz viselete által nyomorúltt állapotra jutottak, 's már most örömet a' Revolútzio

által segítenének a' mit segíthetnének magokonn.

A' Baváriai Választó-Hertzeg, meghirdettette a' maga Baváriai; Felső-Palatínatusi; és Neuburgi Tartományba; hogy olyatén Fr. Kiköltözttek; a' kik nem tartózkodtak vólt még ott annakelőtte, ha bé akarnának menni; egyáltalában eligazíttassanak a' szélektől; sőt a' kik már laktak is ott; és most újra bé-kívánczósának: különös engedelme nélkül Ő Választó-Hertzegségének bé ne botsáttassanak.

Ülmában; meg-parantsolta a' Magisztrátus Oct. 4-dikén, hogy magános Lakosok bé ne merjék fogadni Házaikba a' Kiköltözött-Frantziákat; és hogy a' Vendégfogadósok se' adjanak nékiek szállást tovább 24 óránál.

A' Graubündeni Helvétusok; és az ezektől függött Velüliniek között, nem kívánatossann ütött ki *Bónaparte'* közbenjárása a' Graubündeniekre nézve, úgymint a' melynek következe a' lett, hogy *Veltlin* egyesül a' Cisalpina Respublikával.

A' Frantzia Elöljárók; barátságból megakarták szabadítani a' Bataviai Respublika' Elöljáróit; azon két Elefántok' tartásának terhe alól, melyek a' Néhai Helytartó Hertzegéi vóltak: 's el szállíttatták az említett Elefántokat a' Looi vadas-kertből, a' Párisi vadas-kertbe.

Egy *Párisi Újság*, *Hoche* Vezérnek Ifjúkorabeli halálát panaszolván, feles számú nevezetes Férjfiakat számlál elő, kik a' sokat ígérő, de nem csak keveset adó, hanem leg-többször meg is buktató Revolúciónak lettek áldozatjaikká, vagy életekre, vagy szerentséjekre nézve. A' Robespierri időkben gilljotínoztatott Generalisok között említi az Ifjú szerentsétlen *Beauharnois*t is, a' kinek Özvegyét vette el *Bonaparte*.

Batáviában (Frigyes-Belgiomban) régtől fogva sürgette már a' Revolúzionális Felekezet, hogy vizsgálatst kell tartatni, minden olyatén katonai- és polgári rendbéli Tisztek ellen, a' kik, 1787-dik esztendőben különös módra ki-nyilatkoztatták a' Helytartó Igazgatáshoz viseltető hajlandóságjokat: de ezenn szándékának végre-hajtásában nem bírt a' Mérséklett Felekezettel: most már a' 4-dik Septem-beri Fr. változásoktól fogva, hogy a' Batáviai Nemzet-gyűlésébenn is felül fordúlt a' Revolúzionális Refsz, egy jele ennek az is, hogy Sept. 28-dikánn, ha mind nagy veszekedések után is, csak ugyan reá ment, hogy Végzést hozatott a' fenn említett Vizgálástartás eránt.

A' Toskánai Nagy Hertzegné, F. Királynénk Testvéreje, Oct. 3-dikánn Hér-tzeget szült Florentziában:

Márki *de la Fayette* néhai Frantzia Vezér, Oct. 4-dikénn érkezett Hamburgba, Familiájával, és a' véle el fogatlatott Fr. ákkal együtt, *Auerheimer* Ts. Kir. Májor társaságábann. Sok Nézői voltak egész útjábann; Dresdában kivált annyin, hogy szükség vólt Katonák által nyitni nékie útát. Hálában, muzsikával köszöntötték meg a' Tanulók.

A' *Quotidienne* nevű emlékezetes Párisi Újság, melyet félbe-szakasztott a' 4-dik Septemberi Revolútzió: most már ismét felytattatik, *Bulletin de Paris* név alatt, és a' nevével egygyütt változott az írása módja is: valamint ezen változásnak minden más Újságok is alája vagynak vettelve, melyeknek hasonló sorsok vólt a' *Quotidienné*hez: az az, hogy a' Szerzőik, mezfíze-földi számkivetésre büntettettek.

B é t s.

Tegnapelőtt tartatott itten a' Magyar Királyi Testőrző nemes Sereg' mustrája, Gróf *Clerfait* Feldmársall által, kit a' Felség, maga képét viselő Kommiszfzariusának méltóztatott ki-nevezni e' végre.

Erdély' részéről Udvari Cancellarius Gróf *Teleky* Sámuel Ő Exc. ja, a' múlt Szombaton érkezett vízfíza ide Erdélyből, egyébaránt szerentséssen; hanem hogy betegén kéntelenítettett hagyni Erdélybenn kedves Grófnéját.

A' Gallítziai Kantzelláriának 6 Udvari Tanácsosai lefznek, 4 a' politikumokban; kettő a' juridicumokban; nyolcz Secretáriussai; és ugyan annyi Concipistái.

Ts. K. Valóságos Finantz-Ministerré; és Udvari Kamara' Elölülőjévé méltóztatott már most nevezni F. Urunk Gróf Saurau Ő Exc. ját.

* * * * *

A' N. Szabolts Vármegyei felkeltt N. Sereg' Százados Kapitannyainak laistromából; melyet a' több Tiszt-Urak neveikkel együtt közlöttünk a' múltt postán, egy derék Hazafi betses nevének történetből lett ki-maradását; igen sajnáljuk; mely hibát az által kívánunk helyre-hozni; hogy itt az említett laistromot maga valóságos ép-ségében közöljük; úgymint:

Százados Kapitannyai a' *Zabolch* Vármegyei felkeltt Nemességnek: Sasóczky Ferentz; Pankotai Jósá Károly; Gróf Desseöffy Jósef; Báji Patay Jósef; Szólnoki Jármý Ábrahám; Csoma László; Vinkler János.

* * * * *

(A' múltt postán közlött árkus' 506-dik lapján az utolsó, előtt való sort jobb lefelé így olvasni; hogy így ha valamelyik 's a' t.